

Európska správa o drogách za rok 2013

STV Dvojka, 21:00 28/05/2014

Zaradenie: z domova

Relácia: Správy a komentáre

Marta Jančárová, moderátorka: „Na Slovensku sa spomedzi drog užíva najviac marihuana a pervitín. Hovoria o tom aj údaje európskej správy o drogách za rok 2013. Takmer tretina stredoškólkov priznala, že už má skúsenosť s marihuanou. Porozprávame sa o tom s riaditeľom Centra pre liečbu drogových závislostí pánom Ľubomírom Okruhlicom. Dobrý večer prajem.“

Ľubomír Okruhlica, riaditeľ Centra pre liečbu drogových závislostí (host' v štúdiu): „Dobrý večer prajem.“

Marta Jančárová: „Téme drogových závislostí sa venujete naozaj dlhé roky. Prekvapila vás vôbec niečím správa Európskej komisie?“

Ľubomír Okruhlica: „Nie, mňa neprekvapila, pretože tie údaje vychádzajú z toho, čo vlastne my tu zistíme. My vieme mnoho vecí skôr ako sa to v tej správe objaví, pretože ona musí zozbierať z celej Európy tie údaje.“

Marta Jančárová: „Vy ste povedali na margo tej správy, že pribudol počet nových prípadov ľudí, ktorí sa liečia na závislosť od marihuany oproti prípadom ľudí, ktorí sa liečia na závislosť od heroínu. Ako to je?“

Ľubomír Okruhlica: „Aby som to teda možno upresnil a aby to bolo presné. Pribúda počet ľudí, z roka na rok je ich viac, nových, ktorí sa liečia kvôli problémom, väčšinou zo závislostí od marihuany. Naopak, počet nových prípadov so závislosťou od heroínu z roka na rok posledných desať rokov na Slovensku, ale aj v celej Európe, až na výnimky, ubúda. Celkový počet ale potom liečených je väčší tých, ktorí majú problémy s heroínom, pretože je to látka, ktorá vytvára silnú závislosť.“

Marta Jančárová: „No ale predsa mi nedá, musím sa opýtať, pretože v bežnom povedomí ľudí je, že závislosť od marihuany vlastne nie je, keď, tak možno psychická. Nie je to teda pravda? Je to mýtus?“

Ľubomír Okruhlica: „No ako v podstate nie je to pravda. Niečo pravdy je na tom, že je to menej silná, menej časté sú napríklad prípady závislostí z toho veľkého počtu užívateľov, a to je vlastne odraz potom, koľkí z toho majú problémy, tak tí sa dostávajú do väčšinou zdravotníckej starostlivosti. Tak je ich menej oveľa takých, ktorí v populácii užívajú heroín, pervitín, tých síce viac ako heroinistov, ale ďaleko najviac, tak, ako bolo aj spomenuté v úvode, mladých ľudí, ale aj starších užíva marihuanu. Z nich ale v porovnaní s tými ostatnými iba menšie množstvo sa stáva závislými. Zase ale nie je pravdou také to extrémne tvrdenie, že vlastne neexistuje. Existuje.“

Marta Jančárová: „Aké má príznaky?“

Ľubomír Okruhlica: „No tie príznaky sú v prvom rade to, že ten človek má chuť a nevie tú chuť ovládnuť, keď naňho príde, to znamená, že stráca kontrolu nad užívaním. U marihuany to znamená, ak dvakrát, trikrát do týždňa si dá toho jointa, alebo ťahá to cez bongo, to už znamená, že je závislý. To mnohých, by som povedal, ako mýli, lebo si myslia – veď závislý fajčiar musí fajčiť denne niekoľkokrát, alebo alkoholik piť niekoľko dávok denne. Tuto je to trochu iné. A potom sú to ale už aj príznaky, o ktorých sa predtým tak nevedelo a nie sú v popredí, aj telesné. U tých ťažkých užívateľov marihuany sú časté problémy s trávením, kŕče

v bruchu, potenie, také tie vegetatívne príznaky, no a potom problémy so spánkom, s nervozitou, s agresivitou, to ale už také tie psychické.“

Marta Jančkárová: „Je pravda aj to, že môže užívanie marihuany v niektorých prípadoch vyvolať psychické ochorenie, na ktoré mohol mať človek dispozície?“

Lubomír Okruhlica: „Hej, hej, ale to už nie je abstinčný príznak, ale áno, a to je to, čo je teda také, by som povedal, hrozivé, dokonca môže pod vplyvom toho účinku, akútneho účinku jointu dôjsť k stavom, kedy spácha ten človek samovraždu. Takže sú aj také prípady. Vravím, v porovnaní, a preto s tým sa argumentuje, je to menej ako trebárs pri alkohole, pri iných drogách, ale sú tie problémy.“

Marta Jančkárová: „Ďakujem pekne, pán Okruhlica. Vrátim sa k vám. Spojíme sa v tejto chvíli s Tomášom Mackuľakom z **Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU**. Dobrý večer prajem.“

Tomáš Mackuľak, **Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU** (host' na telefóne): „Dobrý večer.“

Marta Jančkárová: „Pán Mackuľak...“

Tomáš Mackuľak: „Zdravím aj pána Okruhlicu.“

Marta Jančkárová: „Ďakujem aj zaňho. Patrite do tímu dvanástich odborníkov z **Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU** v Bratislave, ktorí analyzujú odpadové vody. Kde všade na Slovensku ich skúmate?“

Tomáš Mackuľak: „No v našom grante sme sa zamerali na osem miest momentálne. Keď ich vymenujem po rade, tak Košice, Prešov, Banská Bystrica, Zvolen, Trenčín, Piešťany a Bratislavu sme rozdelili na centruma Petržalku.“

Marta Jančkárová: „A platí, že najvyššia koncentrácia stôp po drogách a liekoch prípadne je v Bratislave?“

Tomáš Mackuľak: „Tam by som to musel rozdeliť na dve časti. Liečivá, by som povedal, že to skôr je Piešťany a Zvolen, keďže tam sú napojené aj vody, odpadové vody hlavne z kúpeľných častí, alebo areálov. A drogy, áno, tie sú hlavne v Bratislave sústredené a v Petržalke.“

Marta Jančkárová: „Stopy ktorých drog ste našli v odpadových vodách prevažne?“

Tomáš Mackuľak: „Keď sme sa zamerali na koncentrácie, tak najvyššie boli drogy metamfetánim, čiže pervitín, a následne tam bola marihuana nájdená, jej metabolit sekundárny, a aj boli niektoré stopy kokaínu nájdené. Môžem povedať ešte tak, že nebol nájdený napríklad heroín a nebolo nájdené ani LSD.“

Marta Jančkárová: „A čím si to vysvetľujete?“

Tomáš Mackuľak: „No ako povedal pán Okruhlica, proste už je pokles asi jednak, a druhá vec, my musíme dávať pozor aj na to, ako sa tie látky chovajú v kanalizácii, či sa náhodou nerozpadajú. Taký heroín nemusí proste prežiť tú cestu kanalizáciou až tam, kde ho my meriame.“

Marta Jančkárová: „No a v nadväznosti na to, čo ste povedali, dajú sa tieto látky, teda myslím tie, ktoré predsa tam ostávajú, nejakým spôsobom odstrániť z odpadových vôd?“

Tomáš Mackuľak: „Áno, áno. No na to sme sa práve sústredili na svojom grante, keďže ten výskyt je taký prvý krok, lebo my potrebujeme zdefinovať si látky, ktoré je nutné odstrániť, no a následne sa sústredíme na to, ako sa chovajú na čistiarni, čiže či prechádzajú do riek. A práve na základe toho, ako sa chovajú na čistiarni, vyvíjame jednotlivé metódy, čiže

chemické, biologické. Skúsime momentálne sme v tej fáze, že zisťujeme, čo by tak najviac zabralo na to.“

Marta Jančárová: „Na záver taká otázka. Prečo je to vôbec dôležité, aby ste odstránili tie stopy drog z odpadových vôd?“

Tomáš Mackuľak: „No vyšli už nejaké prvé štúdie, ktoré poukazujú, že môžu mať tieto látky nejaký dopad na životné prostredie. Jednak môžu sa tam koncentrovať, čo je dosť nebezpečné pri týchto látkach, ale stále sa skúma ten dopad. Nie sú jasné dôkazy, ako ovplyvňujú životné prostredie tieto látky.“

Marta Jančárová: „Pán Mackuľak, veľmi pekne ďakujem za váš vstup. Prijemný večer ešte. Dovoľte.“

Tomáš Mackuľak: „Aj ja ďakujem. Dovidenia.“

Marta Jančárová: „Pán Okruhlica, skoro tretina stredoškolákov už vyskúšala marihuanu, ako som povedala v úvode. Akým spôsobom sa podľa vašich skúseností najčastejšie prvýkrát mladí ľudia dostávajú do kontaktu s drogou?“

Ľubomír Okruhlica: „Od kamaráta. Od kamaráta, ktorý už tú skúsenosť mal. Ten im ponúkne najčastejšie toho jointa na nejakej párty, diskotéke a podobne.“

Marta Jančárová: „Čiže na niečo sú dobré preventívne programy, ktoré sú na školách, pretože tam je asi najviac kamarátov. Zase ale, na druhej strane, našla som na sociálnej sieti mnohé rozhorčené vyjadrenia rodičov, že téma drog sa podáva v niektorých prípadoch údajne skoro tak, ako keby viac podnecovala záujem detí o tú drogu, než vyvolala odpor. Napríklad že droga vyvoláva príjemné pocity, alebo deti dostanú dokonca opis miesta, ktoré narkomani uprednostňujú, aby nebolo vidieť vpichy. Je to v poriadku?“

Ľubomír Okruhlica: „No priamo na toto ja neviem odpovedať, to by som musel poznať ten program a tú situáciu. Ale poukazuje to na jednu vec, ktorá je známa v tej preventologickej oblasti, že nestačí len mať dobre nadizajnovaný program, ale veľa záleží aj od toho, ako sa realizuje. A to je vo všetkom. A tam mnoho rázy dochádza dokonca, alebo občas dochádza ku kontraproduktívnym výsledkom. Ja viem o prípadoch z dávnejšej minulosti, z deväťdesiatych rokov, kedy v rámci rovesníckej skupiny nevytvorila sa bariéra užívaniu, ale naopak, tá skupinka začala užívať drogy. Potom sa obrátili na nás, pretože bol problém na tej strednej škole, práve títo študenti. Takže veľmi veľa záleží od toho, kto to realizuje.“

Marta Jančárová: „No tuto v tomto prípade ide konkrétne o projekt správaj sa normálne, realizovaný v spolupráci s políciou. Čiže vyplatí sa aj vedeniu škôl venovať tomu pozornosť, že kto a ako to vyučuje?“

Ľubomír Okruhlica: „No určite áno, ale, viete, zase tie údaje, ktoré vy máte, by bolo ale treba preveriť, či to vôbec tak je a aké to malo dopady. Ja by som nerobil závery.“

Marta Jančárová: „Jasné, tomu sa ešte budeme venovať. Ale vo všeobecnosti platí, či ste povedali – treba dať pozor, ako, aby to nebolo kontraproduktívne.“

Ľubomír Okruhlica: „Určite.“

Marta Jančárová: „Problémom sú podľa správy aj nové druhy takzvaných psychoaktívnych látok, napríklad falzifikáty liekov, alebo rôzne výživové doplnky. Minulý rok do systému včasného varovania pribudlo osemdesiatjeden takýchto látok. Môžu mať údajne vážne zdravotné následky. O čo ide?“

Ľubomír Okruhlica: „No sú to látky, ktoré sa vyrábajú v takých tých ilegálnych laboratóriách ako náhrada za existujúce, pretože tie existujúce už sú pod kontrolou, takže potom tí, ktorí ich

distribuuujú, môžu byť trestaní, tak sa hľadajú alternatívy nových látok, ktoré ešte nie sú kontrolované. Problém je trochu v tom, že sa nazývajú psychoaktívne, mnohé ale nie sú psychoaktívne z hľadiska medicínskeho, ale to riziko, že môžu byť, to znamená, že vyvolajú závislosť, zmenia vedomie tak, ako drogy, tam je. A preto sa dávajú do karantény. Dobré ste povedali, že sú to takzvané. A ukáže sa po čase, ktoré z nich by mohli byť naozaj nebezpečné. Už sa aj u mnohých ukázalo a tie sú potom pod kontrolou a dostanú sa do kategórie drog. Robí sa to z preventívnych dôvodov, pretože my nemôžeme robiť experimenty na ľuďoch a začať ich dávať ľuďom, aby sme zistili, že či naozaj tá látka poškodzuje, do akej miery. Jedna vec, čo ale vieme u mnohých, že spôsobujú otravy. Tak, ako sa môže niekto otráviť olovom, alebo inými látkami, ktoré sú toxické, tak tak sa aj týmito mnohými psychoaktívnymi látkami. Sú prípady, tá evidencia, monitorovanie sa robí v rámci celej Európy a celého sveta, kde vieme, že skutočne spôsobili vážne intoxikácie, niekedy smrť. A to je už dôvod, aby boli v istej karanténe.“

Marta Jančárová: „Pán riaditeľ, ďakujem pekne, že ste prišli k tejto vážnej, aj keď nepríjemnej téme. Želám ešte pokojný večer. Dovidenia.“

Lubomír Okruhlica: „Pekný večer. Dovidenia.“